
Αστικά Πάρκα: Χρήση, Ωφέλειες και Προοπτικές

Μάντζιος¹ Ν., Γλυνιά² Ε.

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής &
Αθλητισμού

Υπεύθυνη Επικοινωνίας:

Γλυνιά Ελένη

E-Mail: eglinia@phed.auth.gr

Περιοδικό Αθλητικού Τουρισμού και Αναψυχής, Vol.3, pp.1-19, 2010

© 2010 J.S.T.a.R. All rights reserved. ISSN: 1792-1686

To link to this article: <http://www.jstar.gr/Contents.aspx?Y=2010&V=3&Is=a>

Αστικά Πάρκα: Χρήση, Ωφέλειες και Προοπτικές

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την διεθνή βιβλιογραφία σε σχέση με την ύπαρξη και αναγκαιότητα πάρκων σε αστικές περιοχές και πόλεις, τις πιθανές λύσεις και ευκαιρίες σε περιπτώσεις που τα ήδη υπάρχοντα πάρκα δεν καλύπτουν ανάγκες της πόλης. Στη συνέχεια εξετάζει το ρόλο των χορηγιών από επιχειρήσεις και ιδιώτες, τον τύπο των χρηστών σχεδιαγραφώντας το προφίλ τους και τους παράγοντες που επηρεάζουν τις προτιμήσεις των χρηστών. Ακόμη αναφέρεται σε δραστηριότητες αναψυχής που προσφέρονται μέσα στα πάρκα από τους εκάστοτε φορείς στην Αμερική και την Ευρώπη, επιχειρώντας μια κατηγοριοποίηση αυτών και τέλος παρουσιάζει τα προβλήματα που έχουν σχολιαστεί στην βιβλιογραφία ως προς τη λειτουργία των αστικών πάρκων όπως και πιθανές λύσεις τους.

Λέξεις κλειδιά: αστικά πάρκα, αναψυχή, χορηγίες

Recreation parks in the urban environment: Uses, Advantages and Perspectives

Abstract

This following paper examines the international literature in relation to the existence and importance of parks in residential areas and cities, and the possible opportunities and solutions that emerge in case there are not enough to cover the people's needs. Additionally, it discusses the role of the contributors from companies and enterprises, the type of users and their demographic profile as well as the factors that influence users' preferences. At last, the paper refers to activities offered in the parks in USA and Europe, and attempts to categorize them, focusing on challenges and solutions that are shown in the literature review.

Λέξεις κλειδιά: recreation parks, leisure, αστικά πάρκα, αναψυχή, contributors

Αστικά Πάρκα: Χρήση, Ωφέλειες και Προοπτικές

Εισαγωγή

Οι ρίζες της δημιουργία δημόσιων και ημιδημόσιων πάρκων καθώς και η θεμελίωση τρόπων αναψυχής βρίσκονται κατά τον Duncan (1991) στην κοινωνική μεταρρυθμιστική εποχή στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Κρατώντας αρκετές επιφυλάξεις θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι όροι ποιότητα ζωής και βιοτικό επίπεδο αρχίζουν να έχει υπόσταση από τότε και μετά, καθώς αυτή είναι η εποχή όπου η ψαλίδα των κοινωνικών τάξεων αρχίζει να κλείνει και όλοι πλέον είναι προνομιούχοι μιας επίσκεψης στο πάρκο.

Ο άνθρωπος από την στιγμή που εγκατέλειψε την ύπαιθρο και εγκαταστάθηκε στις πόλεις άρχισε να αποξενώνεται από τη φύση. Οι σύγχρονες πόλεις χαρακτηρίζονται περισσότερο από την κυριαρχία του μπετόν και του αυτοκινήτου, ενώ απουσιάζουν οι χώροι πρασίνου ή όπου υπάρχουν είναι περιορισμένοι και όχι πάντα προσβάσιμοι στους κατοίκους. Στην καθημερινότητα του τα εθνικά πάρκα και τα δάση είναι ανύπαρκτα. Σύμφωνα με τη διεθνή ερμηνεία, τα εθνικά πάρκα είναι μεγάλα, φυσικά τοπία εθνικού ενδιαφέροντος. Προστατεύουν τα οικοσυστήματα, τα οποία δεν έχουν μεταβληθεί υλικά από οποιαδήποτε ανθρώπινη εκμετάλλευση. Στα εθνικά πάρκα, η φύση αναπτύσσεται ελεύθερα, χωρίς την οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση. Αυτά τα πάρκα χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς, βοηθώντας τους επισκέπτες να βιώσουν την εμπειρία της φύσης και να ηρεμίσουν στη μαγεία της.

Τα τοπικά ή τα φυσικά πάρκα είναι μεγάλα πολιτιστικά τοπία, περιοχές ιδιαίτερης αισθητικής, αποτέλεσμα της ανθρώπινης παρέμβασης με τη φύση στο πέρασμα των αιώνων. Χρησιμοποιούνται ως τόποι αναψυχής και διατηρούνται μέσω της συνέχισης της παράδοσης, των χαμηλών εντάσεων μεθόδων καλλιέργειας και της φροντίδας της γης. Επίσης, αυτά τα πάρκα στοχεύουν στη προστασία των ιστορικών μνημείων καθώς και των τοπικών λαϊκών παραδόσεων. Αποτελούνται από οργανωμένες αναδασωμένες περιοχές με δεντροστοιχίες ή θάμνους και παρτέρια ή από φυσικά δάση που περιορίστηκαν λόγω οικοπεδοποίησης, διάνοιξης δρόμου, φωτιάς κλπ. Όμως πολλές από αυτές τις περιοχές παραμένουν δυσπρόσιτες για μεγάλο μέρος του πληθυσμού και για μεγάλο μέρος του χρόνου για διάφορους λόγους (Πατρώνης, 2009).

Στις περισσότερες πόλεις οι Δήμοι διαθέτουν την υπηρεσία πρασίνου που είναι υπεύθυνη για την ανάδειξη και προστασία των αστικών πάρκων, εγκαταστάσεων που πληρούν κάποιες προϋποθέσεις καθαριότητας, υγιεινής και ασφάλειας μέσα στο αστικό περιβάλλον.

Στην Ελλάδα τα δημόσια αστικά και μερικά περιαστικά πάρκα αναφέρονται ως: περιοχές πρασίνου, χώροι αναψυχής, αλσύλλια ή δασύλλια και δημοτικοί κήποι. Για παράδειγμα η Διεύθυνση Πρασίνου Θεσσαλονίκης έχει ως βασική της αποστολή τη συντήρηση και ανάπτυξη του φυτευτικού κεφαλαίου που υπάρχει, αντιμετωπίζοντας τόσο τις καιρικές συνθήκες, όσο και τις φυτοπαθολογικές προσβολές. Στη Θεσσαλονίκη ο αριθμός πάρκων ανέρχεται σε 334 σύμφωνα με τη διεύθυνση πρασίνου, ενώ η έκταση των πάρκων 836.809 m². Η έκταση καθαρού πρασίνου 521.762 m² και ο υπολογίζεται και ο αριθμός ζαρντινιερών σε 1.736 τεμάχια.

Οι εργασίες που σε ετήσια βάση λαμβάνουν χώρα σε όλους ανεξαιρέτως τους οργανωμένους χώρους πρασίνου του Δήμου Θεσσαλονίκης, είναι οι ακόλουθες:

- Καλλιεργητικές εργασίες που αφορούν στο πράσινο των πάρκων και των νησίδων της πόλης όπως: κοπή χλόης, αρδεύσεις, λιπάνσεις, καταπολεμήσεις εντόμων, μυκήτων και ζιζανίων, κλαδεύσεις θάμνων και δένδρων στα πάρκα, ευθυγραμμίσεις, καθαριότητα του πρασίνου κ.λ.π.
- Φύτευση σε ετήσια βάση περίπου 300.000 ετησίων φυτών, 3.500 πολυετών φυτών, 5.000 θάμνων, 10.000 βολβών και επανασπορά 10.000 m² χλόης.
- Συντήρηση και ανανέωση του πρασίνου των ζαρντινιερών στην πόλη (584 μεγάλες, 935 μικρές, 217 βοτσαλωτές).
- Επέμβαση σε σχολεία, Ιερούς Ναούς, καθώς και σε παιδικές χαρές για την συντήρηση, ανάπτυξη και αύξηση του πρασίνου στους παραπάνω χώρους.
- Επίσης για την εξοικονόμηση και ορθολογικότερη χρήση νερού κατά την άρδευση των πάρκων θέτει σε λειτουργία γεωτρήσεις.

Ο σκοπός της παρούσας ανασκοπικής εργασίας ήταν να καταδείξει τη σημασία των πάρκων στην καθημερινότητα των ανθρώπων, στις προτιμήσεις αυτών που τα επισκέπτονται, στα προβλήματα που δημιουργούνται λόγω της αλόγιστης χρήσης τους και στα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν από τους αρμόδιους φορείς και τους διευθύνοντες για τη σωστότερη αξιοποίηση και ασφαλέστερη λειτουργία αυτών.

Εξάλλου, όπως υπογράμμισε και ο Jones R. (2002) «...αν θέλεις να χτίσεις μία πετυχημένη τοπική κοινωνία, άρχισε με το πάρκο της.»

Αντιλήψεις χρηστών

Ο John Crompton (1999) προσπαθεί να απαντήσει στο πρόβλημα έλλειψης χώρων αναψυχής στις γειτονιές των πόλεων αλλά και έξω από αυτές, προτείνοντας λύσεις απλές αλλά και ορισμένες ριζοσπαστικές. Αρχικά προτείνει ότι σε περιοχές που δεν έχουν πάρκα οι Δημοτικές αρχές μπορούν να κάνουν χρήση εγκαταλελειμμένων εκτάσεων μετατρέποντας τους σε καλαίσθητους χώρους αναψυχής. Αυτό γίνεται βέβαια με τη σύμφωνη γνώμη του ιδιοκτήτη της έκτασης, ο οποίος μπορεί είτε να απαιτήσει κάποιο τίμημα για την εκμίσθωση, είτε να παραχωρήσει το χώρο δωρεάν για κάποιο χρονικό διάστημα αποκομίζοντας άμεσα κοινωνικά και ηθικά οφέλη. Στα πρώτα από αυτά τα οφέλη συγκαταλέγεται η ικανοποίηση να βλέπει ότι η γη του προσφέρεται για το καλό της τοπικής κοινωνίας αναβαθμίζοντάς την ποιοτικά και οικονομικά χωρίς ο ίδιος να επιβαρύνεται με έξοδα.

Μεγάλες αλυσίδες ξενοδοχείων αγοράζουν εκτάσεις χωρίς να έχουν βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα την πρόθεση να κτίσουν. Οι εκτάσεις αυτές μπορούν κάλλιστα να εκμισθωθούν από τους Δήμους και να παραδοθούν στους πολίτες για αναψυχή. Τέτοιες λύσεις έχουν ήδη δοθεί σε περιοχές του Τέξας, του Λος Άντζελες και του Ντάλας. Σε πυκνοκατοικημένες όμως πόλεις η εύρεση ανοικτών χώρων για τη χρησιμοποίησή τους ως πάρκα είναι πολύ δύσκολη. Ο συγγραφέας αναφέρει ως λύσεις, οι οποίες έχουν δοθεί σε παρόμοιες περιπτώσεις, τη δημιουργία κήπων και πισινών στις οροφές μεγάλων κτιριακών εγκαταστάσεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα 120 περίπου στρέμματα του Riverside State Park στο Χάρλεμ της Νέας Υόρκης, το οποίο βρίσκεται στην οροφή του κτιρίου που στεγάζει το εργοστάσιο επεξεργασίας Υδάτων και Λημμάτων. Παρόμοια παραδείγματα δημιουργίας αναψυχικών χώρων σε τέτοια εργοστάσια αναφέρονται και στην Ιαπωνία. Τέλος, στις ΗΠΑ αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια μία πολιτική διευκόλυνσης του κοινού για την είσοδο σε μεγάλες ιδιωτικές εκτάσεις για κυνήγι, ψάρεμα και άλλες δραστηριότητες.

Σε αυτό το σημείο τίθεται το ερώτημα πώς μία κοινωνία χρησιμοποιεί τα ήδη υπάρχοντα πάρκα της; Οι Cunnigham C. και Jones M. (2000) διεξήγαγαν μια περιπτωσιολογική μελέτη στην πόλη Ipswich της Αυστραλίας λαμβάνοντας υπόψη τρεις συνοικίες με τα αντίστοιχα πάρκα τους. Οι ερευνητές προσπάθησαν να απαντήσουν σε

ερωτήματα του τύπου: Πώς αξιολογεί η τοπική κοινωνία το πάρκο της γειτονιάς της; Το θεωρούν σημαντικό αναψυχικό κεφάλαιο ή άχρηστο μέρος; Ποιοί είναι εκείνοι που το επισκέπτονται περισσότερο; Τα στάδια της εν λόγω έρευνας ήταν τα εξής:

α) Ερωτήσεις μέσα στην τάξη σε παιδιά οκτώ δημοτικών σχολείων σχετικά με τις προτιμήσεις τους για τους χώρους παιχνιδιού και δραστηριοτήτων το απόγευμα.

β) Φωτογράφιση από τα ίδια τα παιδιά των χώρων αυτών.

γ) Καταγραφή των απόψεων των γονέων για το αν και πόσο κατανοούν τις ανάγκες των παιδιών τους για αναψυχή.

δ) Ερωτήσεις για το ποιο πάρκο προτιμά να επισκέπτεται όλη η οικογένεια μαζί και

ε) Καταγραφή των δραστηριοτήτων των παιδιών στα πάρκα και στους γύρω δρόμους κατά τα απογεύματα (3:00μ.μ. ως 5:30μ.μ.) για 4 εβδομάδες.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι άνθρωποι που κατοικούν πιο κοντά σε συνοικιακά πάρκα τα επισκέπτονται συχνότερα, ενώ εκείνοι που μένουν πιο μακριά προτιμούν τα μεγάλα αστικά πάρκα κυρίως σε ειδικές περιπτώσεις και όχι καθημερινά. Η στάση αυτή πρέπει να οδηγήσει τις Δημοτικές Αρχές στην κατασκευή περισσότερων μικρών συνοικιακών πάρκων.

Μικρή απόκλιση διαπιστώθηκε στη χρήση των πάρκων από άνδρες και γυναίκες. Τα παιδιά και οι έφηβοι είναι οι κυριότεροι χρήστες των πάρκων. Οι γονείς ανησυχούν περισσότερο για την αισθητική και τη συντήρηση των εγκαταστάσεων (παιδική χαρά, μπάρμπεκιου, τουαλέτες), ενώ ο φόβος για κακοποιά στοιχεία μέσα στο πάρκο περνά σε δεύτερη μοίρα.

Ένα σημαντικό στοιχείο που προέκυψε από την έρευνα ήταν ο σημαντικός αναψυχικός ρόλος των γειτνιαζόντων με το πάρκο δρόμων. Έτσι λοιπόν οι δρόμοι αυτοί πρέπει να θεωρούνται περισσότερο ως επέκταση των ίδιων των πάρκων παρά ως μέρος ενός ανούσιου γενικότερου κυκλοφοριακού σχεδιασμού. Το γεγονός αυτό πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τις πολεοδομικές αρχές και τους μανάτζερ.

Ποιοί είναι όμως οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τις προτιμήσεις και συμπεριφορές των κατοίκων των αστικών κέντρων όσον αφορά τα πάρκα; Οι Payne L., Mowen A. και Orsega-Smith E. (2002) μελέτησαν το ρόλο και την επίδραση που έχει η ηλικία (50⁻, 50⁺), η φυλή (Λευκοί-Μαύροι) και η περιοχή κατοικίας (Βόρεια Προάστια, Νότια Προάστια) στη διαμόρφωση αναψυχικών αντιλήψεων και συμπεριφορών.

Ειδικότερα, 800 πολίτες που κατοικούν κοντά στο πάρκο Ohio και Erie Canal Reservation του Cleveland (ΗΠΑ), με τα παραπάνω κοινωνικοδημογραφικά

χαρακτηριστικά (ηλικία, φυλή, περιοχή κατοικίας) κλήθηκαν (τηλεφωνικά) να απαντήσουν στα παρακάτω τέσσερα ζητήματα:

- α) Ανάγκη για μεγαλύτερη έκταση του πάρκου.
- β) Προτιμήσεις ως προς τη λειτουργία του πάρκου (διατήρησης ή αναψυχής;)
- γ) Προτιμήσεις ως προς τον τύπο της αναψυχής (φυσικές ή δομημένες δραστηριότητες, παθητικές ή ενεργητικές;) και
- δ) Συχνότητα επίσκεψης στο πάρκο της περιοχής τον τελευταίο χρόνο.

Το τελευταίο θέμα κρίθηκε αναγκαίο να συμπεριληφθεί στην έρευνα τη στιγμή που η συχνότητα επισκέψεων στο πάρκο μπορεί να επηρεάσει τις προτιμήσεις ως προς τον τύπο και το είδος της υπαίθριας αναψυχής.

Η γνώση του βαθμού επίδρασης της ηλικίας, φυλής και περιοχής κατοικίας θα βοηθήσει στην ερμηνεία των προτιμήσεων και συμπεριφορών και θα είναι χρήσιμη στους μάνατζερ Διαχείρισης Πάρκων στο να κατανοήσουν ποιό από αυτά τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά ευθύνεται για τη διαμόρφωση πεποιθήσεων και προτιμήσεων για τη χρήση του πάρκου.

Οι Mowen A. και Frankeberger S. (2000) ανακάλυψαν ότι η ηλικία και η φυλή παίζουν σημαντικό ρόλο στις αναψυχικές προτιμήσεις. Οι Μαύροι συγκλίνουν περισσότερο προς τον αναψυχικό ρόλο των πάρκων και προτιμούν τις προγραμματισμένες και δομημένες δραστηριότητες αναψυχής (γήπεδα, διάδρομοι jogging), παρά τις φυσικές (πικνίκ, ψάρεμα). Η ηλικία ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας στην αντίληψη για περισσότερο χώρο και συχνότητα επίσκεψης. Ειδικότερα, οι πιο ηλικιωμένοι προτιμούν λιγότερο χώρο και επισκέπτονται λιγότερο συχνά το πάρκο από ότι οι νεότεροι. Η τελευταία διαπίστωση θα πρέπει να προβληματίσει τους μάνατζερ και να τους ωθήσει προς εύρεση λύσεων για μεγαλύτερη συμμετοχή των ηλικιωμένων στις δραστηριότητες του αστικού πάρκου.

Γιατί όμως οι άνθρωποι επισκέπτονται ή θα έπρεπε να επισκέπτονται συχνότερα τα πάρκα; Ποιά είναι τα ευρύτερα ψυχολογικά οφέλη; Η έρευνα των Tinsley H., Tinsley D., και Croskey (2002) στόχευε στη διερεύνηση αυτών των ψυχολογικών ωφελειών της χρήσης των πάρκων από ανθρώπους ηλικίας 55 χρονών και άνω τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με την εθνική καταγωγή των χρηστών. Για το λόγο αυτό λαμβάνονται υπόψη οι προτιμήσεις χρήσης των πάρκων, καθώς και το κοινωνικό περιβάλλον με βάση το οποίο γίνεται η χρήση των πάρκων.

Στην έρευνα αυτή πήραν μέρος 437 άτομα ηλικίας 55 χρονών και άνω κατά την επίσκεψή τους στο Lincoln Park στο Σικάγο. Το δείγμα αποτελούνταν από 100 Μαύρους, 108 Λατίνους, 104 Ασιάτες και 125 Καυκάσιους. Όλες οι συνεντεύξεις διεξάχθηκαν σε

όλες τις περιοχές του πάρκου καθόλη τη διάρκεια της μέρας και ορισμένες κατά τα σαββατοκύριακα.

Όσον αφορά τη συχνότητα επίσκεψης του πάρκου, η έρευνα έδειξε ότι οι Καυκάσιοι επισκέπτονται το πάρκο πολύ πιο συχνά από ότι οι άλλες τρεις ομάδες οι οποίες δε διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους ως προς τη συχνότητα επίσκεψης, αν και, και οι τέσσερις ομάδες ανέφεραν ότι θα προτιμούσαν να επισκέπτονται το πάρκο πιο συχνά. Επιπλέον οι Καυκάσιοι είναι πιο πιθανό να επισκεφθούν το πάρκο μόνοι τους από ότι οι Ασιάτες, καθώς οι Ασιάτες και οι Λατίνοι είναι πιο πιθανό να επισκεφθούν το πάρκο με όλη την οικογένεια τους ή με κάποιο οργανωμένο γκρουπ.

Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις του πάρκου, οι Μαύροι και οι Καυκάσιοι ανέφεραν ότι προτιμούν τη χρήση των φυσικών χαρακτηριστικών του πάρκου (π.χ. δένδρα, κήποι με λουλούδια κ.λ.π.). Επίσης, οι Καυκάσιοι είναι πολύ πιο πιθανό από τα άλλα 3 γκρουπ να χρησιμοποιούν ποδήλατα ή τα μονοπάτια για περπάτημα. Οι Μαύροι και οι Καυκάσιοι χρησιμοποιούν πιο πολύ τα παραχωρούμενα stands από ότι οι Ασιάτες, ενώ οι Καυκάσιοι χρησιμοποιούν πιο συχνά τους χώρους ανάπαυσης από ότι οι Μαύροι και οι Ασιάτες.

Και οι τέσσερις διαφορετικής εθνικότητας ομάδες ανέφεραν ότι το Lincoln Park παρέχει πολλά ψυχολογικά οφέλη στους μεγαλύτερης ηλικίας κατοίκους του Σικάγου. Η αναζήτηση ευχαρίστησης, προσωπικής αυτοεκτίμησης και άσκησης αξιολογούνται από τους Μαύρους ως τα πιο σημαντικά ψυχολογικά οφέλη σε αντίθεση με τους Λατίνους και τους Ασιάτες οι οποίοι τα θεωρούν λιγότερο σημαντικά. Επιπλέον οι Καυκάσιοι είναι αυτοί που ανάμεσα από τα 4 γκρουπ θεωρούν την άσκηση ως το πιο σημαντικό όφελος. Τέλος, οι Μαύροι, οι Λατίνοι και οι Ασιάτες θεωρούν τη διαφυγή από τις υποχρεώσεις τους πολύ πιο σημαντικό ψυχολογικό όφελος από ότι οι Καυκάσιοι.

Τα αποτελέσματα γενικά έδειξαν ότι τα πάρκα παρέχουν τις δυνατότητες για βίωση όλων αυτών των ωφελειών σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που διαθέτει μεγάλη ποικιλία προσωπικών προτιμήσεων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας του Gobster P. (2002) έχουν πολλές ομοιότητες με αυτά της έρευνας των Tinsley H., Tinsley D., και Croskey (2002) που αναλύσαμε προηγουμένως. Ο Gobster P. (2002) αντιλαμβάνεται ότι παρά το γεγονός ότι ο κυριότερος στόχος των Οργανισμών Διαχείρισης Πάρκων και των μάντζερ είναι να εξασφαλίσουν, με τα προγράμματα και τις διευκολύνσεις που παρέχουν, φυσικά και κοινωνικά οφέλη, αυτό καθίσταται δύσκολο όταν το είδος των δραστηριοτήτων που

ζητούνται είναι διαφορετικό κάθε φορά. Επίσης το έργο τους γίνεται δυσκολότερο όταν οι χρήστες είναι διαφορετικής φυλής και εθνότητας.

Όπως και οι προηγούμενοι τρεις συγγραφείς έτσι και ο Gobster P. (2002) διεξήγαγε μία περιπτωσιολογική μελέτη στο Lincoln Park του Σικάγου. Διερεύνησε τις αντιλήψεις για υπαίθρια αναψυχή, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τις προτιμήσεις και τις ανησυχίες σε δείγμα Λευκών (289), Μαύρων (217), Λατίνων (210) και Ασιατών (182) χρηστών του πάρκου. Διαπιστώθηκαν διαφορές αλλά και ομοιότητες μεταξύ αυτών των ομάδων. Οι Λευκοί, οι Μαύροι και οι Λατίνοι φτάνουν στο πάρκο περπατώντας, ενώ οι Ασιάτες οδηγώντας. Οι Λευκοί και οι Λατίνοι είναι πιο συχνοί χρήστες του πάρκου από ότι οι Μαύροι και οι Ασιάτες. Επίσης οι Λευκοί προτιμούν να έρχονται μόνοι ή σε ζευγάρια, ενώ οι υπόλοιποι με παρέες.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες που προσφέρει το πάρκο (περπάτημα, κολύμβηση, πικνίκ, μπάρμπεκιου, ζωολογικό κήπο, ανάπαυση, ποδηλασία, κ.α.) υπήρξαν διαφορές ως προς τη χρήση τους μεταξύ των διάφορων εθνοκοτήτων. Οι μειονότητες (Μαύροι, Λατίνοι και Ασιάτες) αρέσκονται να συμμετέχουν σε παθητικές και κοινωνικές δραστηριότητες περισσότερο από ότι οι Λευκοί. Πιο συγκεκριμένα, οι Λατίνοι και οι Ασιάτες προτιμούν το πικνίκ και την οργάνωση γιορτών, ενώ οι Μαύροι τις συζητήσεις. Οι Λευκοί προτιμούν τις μοναχικές δραστηριότητες (περπάτημα, ποδηλασία, γκολφ, τέννις), ενώ οι υπόλοιποι τις ομαδικές (ποδόσφαιρο, μπάσκετ).

Η καθαριότητα των χώρων και οι βανδαλισμοί αναφέρθηκαν από όλες τις ομάδες ως κυρίαρχο πρόβλημα. Οι Λευκοί αισθάνονται περισσότερο ανασφαλείς στο πάρκο από ότι οι άλλες ομάδες. Αναφέρθηκαν επίσης ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος των τριών μειονοτήτων από την αστυνομία και το προσωπικό του πάρκου στις υπηρεσίες και την πρόσβαση σε ορισμένους χώρους.

Πέρα όμως από οποιοσδήποτε διαφορές μεταξύ των φυλών και εθνοκοτήτων, οι ανησυχίες για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, βελτίωση και συντήρηση των εγκαταστάσεων και των χώρων, καθώς και θέματα ασφάλειας ήταν κοινά χαρακτηριστικά όλων των ομάδων. Όλα τα παραπάνω συμπεράσματα είναι πολύ χρήσιμα για τους μάνατζερ των πάρκων για μια πιο δίκαιη κατανομή των δραστηριοτήτων προς όφελος όλων των χρηστών.

Όπως διαπιστώθηκε παραπάνω, η ηλικία, η φυλή και άλλοι παράγοντες επηρεάζουν τις προτιμήσεις των χρηστών των διάφορων πάρκων. Ένας από αυτούς τους παράγοντες είναι και το εισόδημα. Οι Scott D. και Munson W. (2000) προσπάθησαν να απαντήσουν στο ερώτημα ποιοί είναι οι λόγοι εκείνοι που περιορίζουν τη χρήση των

πάρκων από τους χαμηλού εισοδήματος ανθρώπους και αν αλλαγές στην πολιτική παροχής υπηρεσιών θα είχε ως αποτέλεσμα τη συχνότερη επίσκεψή τους σε αυτά.

Οι μεταβλητές που μετρήθηκαν σε δείγμα 1054 ανθρώπων στο πάρκο Creater στο Cleveland των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν το φύλο, η ηλικία (18 και άνω), η φυλή, το επίπεδο μόρφωσης και το ετήσιο εισόδημα. Το 1/4 του δείγματος δεν ήταν χρήστες του πάρκου, το 1/3 έκανε όχι και τόσο συχνή χρήση του πάρκου, ενώ 4 στους 10 ήταν συχνοί θαμώνες.

Μία πρώτη ματιά στα αποτελέσματα έδειξε ότι οι χαμηλού εισοδήματος άνθρωποι δεν είναι χρήστες του πάρκου σε ποσοστό τρεις φορές μεγαλύτερο από εκείνο των ανθρώπων υψηλότερου εισοδήματος. Χαμηλό ποσοστό συχνότητας επίσκεψης παρατηρήθηκε και μεταξύ των γυναικών, ηλικιωμένων, Μαύρων και εκείνων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης.

Η αναλυτικότερη επεξεργασία των αποτελεσμάτων έδειξε ότι πάνω από το φύλο, ηλικία, και μόρφωση, ο παράγοντας εισόδημα ήταν εκείνος που περιορίζει την επίσκεψη στα πάρκα. Οι κυριότεροι λόγοι που αναφέρθηκαν ήταν η εγκληματικότητα (οι πιο φτωχοί είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε επιθέσεις βίας, η έλλειψη συντροφιάς και λόγοι υγείας. Ως απαγορευτικοί λόγοι αναφέρθηκαν επίσης η προσβασιμότητα (μεγάλη απόσταση από τον τόπο κατοικίας), προβλήματα συγκοινωνίας και το υψηλό κόστος χρήσης διάφορων υπηρεσιών των πάρκων.

Η ενίσχυση του αισθήματος της ασφάλειας (μεγαλύτερη αστυνόμευση), η μείωση του χρόνου μετάβασης, το φθινό εισιτήριο σε μέσα μαζικής μεταφοράς, μείωση του κόστους των προσφερόμενων υπηρεσιών, η δημιουργία χώρων αναψυχής σε γειτονίες καθώς και η εξασφάλιση της φύλαξης μικρών παιδιών και γέρων, αναφέρθηκαν ως οι σημαντικότερες αλλαγές που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν από τους υπεύθυνους ώστε η χρήση των πάρκων και από τους πολίτες χαμηλών οικονομικών στρωμάτων να γίνει πιο εφικτή και ωφέλιμη.

Στην Ελλάδα δε γνωρίζουμε έρευνες για αντιλήψεις χρηστών, πέρα από ορισμένες μη δημοσιευμένες συνεντεύξεις από περιβαλλοντικές ομάδες των σχολείων της πόλης στο πλαίσιο μικρών projects περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Ωφέλειες

Το "πράσινο" στις πόλεις αποτελεί ίσως έναν από τους σημαντικότερους δείκτες που καθορίζουν την ποιότητα της αστικής ζωής. Το δέντρο ήταν πάντα σύμβολο δύναμης και σοφίας. Η κατάσταση στις ελληνικές πόλεις όσον αφορά την ύπαρξη

χώρων πρασίνου δεν είναι καλή σε σχέση με τις ευρωπαϊκές, αφού ο δομημένος χώρος υπερτερεί του ελεύθερου. Σε μια οικολογική έκθεση βρέθηκε ότι το ίδιο ισχύει και για την Πάτρα, η οποία όμως έχει ακόμα οικοπεδικές εκτάσεις και μη δομημένους χώρους, τους οποίους πρέπει να διατηρήσουμε και να τους διαμορφώσουμε σε μικρά αστικά πάρκα, πριν δομηθούν κι αυτοί. Σε αυτήν αναφέρεται ότι το "πράσινο" στις πόλεις είναι απαραίτητο γιατί προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα.

Το πιο άμεσο απ' αυτά είναι η αισθητική αναβάθμιση των αστικών κέντρων καθώς και η δυνατότητα που προσφέρουν στους κατοίκους για άθληση και αναψυχή. Τα άλση, τα πάρκα, οι δεντροφυτεμένες πλατείες ξεκουράζουν τους κατοίκους από τις εντάσεις του τεχνητού περιβάλλοντος που αυτοί έφτιαξαν. Αυτοί οι χώροι παράλληλα είναι χώροι περιπάτου, περισυλλογής και συναντήσεων, αποτελώντας έτσι το αντίδοτο στην ρουτίνα του μπετόν και τη φθορά από το άγχος του αστικού τρόπου ζωής. Δυστυχώς τα περιαστικά δάση που προσφέρονται για αναψυχή, περιπάτους, φυγή από τη πόλη και συμβάλλουν στη μείωση της μόλυνσης του αέρα, απειλούνται από την ολοένα και αυξανόμενη προαστιοποίηση, την ανάπτυξη δηλαδή και επέκταση των προαστίων γύρω από τις πόλεις.

Ο ρόλος του δέντρου στη ζωή και την υγεία του ανθρώπου είναι μοναδικός, λόγω του φανταστικού πλούτου ιδιοτήτων του. Το δέντρο είναι ζωντανό υλικό και ακόμα και μετά την κοπή του συνεχίζει να αναπνέει, να ακτινοβολεί από θερμότητα, να αναδεικνύει άρωμα ρετσίνι. Έχει θετική επίδραση στην υγεία και την καλή διάθεση των ανθρώπων. Το δέντρο αποτελεί τμήμα του κύκλου ζωής της φύσης, γεννιέται, αναπτύσσεται και πεθαίνει. Το δέντρο όπως και ο άνθρωπος έχει θερμοκρασία σώματος 37C. Ο καθένας γνωρίζει πόσο ευχάριστη είναι η εισπνοή στις δεντροφυτεμένες ζώνες. Τη μεγαλύτερη ευωδιά αναδύουν τα κωνοφόρα δέντρα λόγω της ρητίνης που περιέχουν. Η ρητίνη καθαρίζει και ανανεώνει την αύρα. Βοηθάει στη γρηγορότερη αποκατάσταση των δυνάμεων μετά από ένα ισχυρό συναισθηματικό χτύπημα, ενώ τα κωνοφόρα αναπτύσσουν μια φιλοσοφική αντίληψη αποδοχή δυσάρεστων καταστάσεων. Η απουσία αυτών των στοιχείων της φύσης και των πράσινων χώρων στις πόλεις δημιουργεί πολλά προβλήματα, τόσο περιβαλλοντικά όσο και αισθητικά. Έτσι λοιπόν ο άνθρωπος προσπαθεί μέσα από ειδικές κατασκευές, τεχνητό πράσινο, κήπους, φυτώρια, γλάστρες και άλλα μέτρα προστασίας, ομαδικά και ατομικά να προσομοιώσει το πράσινο εκεί όπου ζει.

Παράλληλα το "πράσινο" μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίλυση κάποιων περιβαλλοντικών προβλημάτων των πόλεων, όπως οι υψηλές θερμοκρασίες που

παρατηρούνται το καλοκαίρι, η μόλυνση του ατμοσφαιρικού αέρα και η ηχορύπανση. Συγκεκριμένα, μελέτες έχουν αποδείξει ότι η θερμοκρασία μέσα σ' ένα αστικό πάρκο είναι έως και 8 βαθμούς Κελσίου χαμηλότερη σε σχέση με τους γειτονικούς δομημένους χώρους. Αυτό συμβαίνει επειδή τα δένδρα προσφέρουν ηλιοπροστασία στα κτίρια αλλά και χάρη στο μηχανισμό της εξατμισοδιαπνοής, δηλ. την αποβολή του νερού προς το περιβάλλον υπό μορφή υδρατμών. Χαρακτηριστικό είναι ότι ένα δένδρο μεσαίου μεγέθους επιτυγχάνει δροσισμό ισοδύναμο με το δροσισμό από πέντε μικρά κλιματιστικά.

Η ηχορύπανση στις πόλεις από την κίνηση των τροχοφόρων, τη λειτουργία των εργοστασίων και άλλες πηγές έχει αυξηθεί και εξελιχθεί σε μείζον πρόβλημα, αφού ενδέχεται να δημιουργεί στους κατοίκους προβλήματα σωματικής αλλά και ψυχικής υγείας. Ως μέσος αποδεκτός εξωτερικός θόρυβος διαρκείας 8 ωρών για τις κατοικημένες περιοχές θεωρείται το επίπεδο των 55' ντεσιμπέλ, τη στιγμή που οι θόρυβοι από τις διάφορες ανθρωπογενείς δραστηριότητες ξεπερνούν τα 70 με 80 ντεσιμπέλ. Η συνεισφορά του πρασίνου στη μείωση των επιπέδων θορύβου είναι σημαντική, αφού με μετρήσεις έχει αποδειχτεί ότι τα δένδρα και γενικά τα πάρκα μειώνουν έως και 50% το θόρυβο που προέρχεται από έναν αυτοκινητόδρομο.

Τέλος σε σχέση με την ρύπανση του αέρα, πέρα από πηγή οξυγόνου, το πράσινο μειώνει τη συγκέντρωση σωματιδίων σκόνης σ' ένα δρόμο έως και 7.000 σωματίδια ανά λίτρο. Το πράσινο επομένως είναι απαραίτητο μέσα στις πόλεις, αλλά και γύρω από αυτές.

Διαχείριση

Πέρα από την ανάγκη δημιουργίας πάρκων, αμέσως προκύπτει το ερώτημα αν τα ήδη υπάρχοντα πάρκα μπορούν να επιβιώσουν και να συντηρηθούν μόνα τους, στο οποίο η απάντηση είναι προφανώς αρνητική. Για το λόγο αυτό επιτακτική είναι η ανάγκη για αύξηση χορηγιών στον τομέα της αναψυχής, αθλητικών εκδηλώσεων, τέχνης και πολιτισμού. Αν και η χορηγία μπορεί να επιφέρει πολλά οφέλη πρέπει πάντα να συμφωνεί με τους στόχους και την αποστολή του Οργανισμού Διαχείρισης Πάρκων και τις επιθυμίες του χορηγού. Η έρευνα των Mowen A. και Frankeberger S. (2000) ενισχύει αυτή την άποψη με το να προτείνει ότι βασική προϋπόθεση για ουσιαστικά αποτελέσματα ομαδικών χορηγιών σε πάρκα είναι οι προτιμήσεις του κοινού που τα επισκέπτονται.

Τα οφέλη μεταξύ των χορηγιών και των Οργανισμών διαχείρισης πάρκων αναψυχής είναι ανταποδοτικά και αμφίδρομα. Οι μεν χορηγοί μέσω των διαφημίσεων προωθούν τα προϊόντα τους και αυξάνουν τις πωλήσεις, οι δε οργανισμοί διαχείρισης επωφελούνται από τις χορηγίες (σε χρήμα ή είδος) για την αναβάθμιση και διεύρυνση των προγραμμάτων αναψυχής που προσφέρουν στους πολίτες. Οι Mowen A. και Frankeberger S. (2000) ερεύνησαν τα αισθήματα και τις προτιμήσεις του κοινού ως προς τις ομαδικές χορηγίες σε αστικά πάρκα. 415 απαντηθέντα ερωτηματολόγια σε χρήστες του πάρκου, υψηλής μόρφωσης και εισοδήματος και μέσου όρου ηλικίας 46 ετών, έδειξαν ότι οι χρήστες των πάρκων δεν αντιτίθενται σθεναρά σε προγράμματα χορηγιών και διαφημίσεων στα αστικά πάρκα αρκεί αυτά να μην έρχονται σε αντίθεση με τις προτιμήσεις και προσδοκίες τους. Ειδικότερα το 53% διάκειται ευμενώς ως προς τις χορηγίες και το 40% ότι αυτές θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Οι τομείς που περισσότερο προτιμούνται από τους χρήστες των πάρκων για διαφήμιση και χορηγία είναι αυτές του αθλητικού εξοπλισμού, ειδών υγείας και κήπων (σύμφωνα και με τον Crompton (1999)), ενώ οι λιγότερο «δημοφιλείς» είναι αυτοί της ενέργειας, αυτοκινήτων και χημικών-πλαστικών προϊόντων.

Οι τοποθεσίες που εγκρίνουν για την εγκατάσταση των διαφημιστικών πινακίδων είναι οι πίνακες των σπορ, οι λέσχες του γκολφ, των χώρων και κέντρων αναψυχής, όπως και καταχωρήσεις σε περιοδικά και εκδόσεις των πάρκων. Είναι αντίθετοι στο να βλέπουν διαφημιστικά λογότυπα στην είσοδο του πάρκου και στα ιστορικά μνημεία που βρίσκονται μέσα σε αυτό. Διάκινται φιλικά ως προς τις εταιρείες εκείνες που βοηθούν στην πραγματοποίηση δωρεάν εκδηλώσεων και παραστάσεων και προσφέρουν δωρεάν προϊόντα, ενώ είναι αντίθετοι στην αποκλειστικότητα της χορηγίας μιας και μόνο επιχείρησης. Μεταξύ των δύο φύλων, διαφορετικής εθνικότητας και ηλικίας των ερωτηθέντων δε διαπιστώθηκαν διαφορές ως προς τη στάση τους απέναντι στις χορηγίες.

Συμπερασματικά, οι χρήστες αστικών πάρκων υποστηρίζουν χορηγίες στο χώρο εφόσον αυτές δεν προσβάλουν την αισθητική του χώρου, είναι σύμφωνες με τις παραδοσιακές αξίες της αναψυχής και εξασφαλίζουν άμεσα οφέλη στους επισκέπτες. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι χορηγίες είναι ένα ισχυρό όπλο στα χέρια των μάνατζερ αστικών πάρκων για την επιβίωση, ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων και δραστηριοτήτων στα πάρκα με άμεσο όφελος για τους πολίτες

Οι διευθύνοντες λοιπόν των αστικών πάρκων και χώρων αναψυχής θα πρέπει να δημιουργήσουν προϊόντα (δραστηριότητες, διευκολύνσεις, προγράμματα και υπηρεσίες) που θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες αυτής της κοινωνικής μερίδας του πληθυσμού κάθε πόλης.

Τί γίνεται όμως όταν η ζήτηση των υπηρεσιών που προσφέρει ένα πάρκο γίνεται μεγάλη και ο αριθμός των επισκεπτών δυσανάλογος της χωρητικότητάς του με εύλογες επιπτώσεις για το περιβάλλον; Ποιές πολιτικές «αποθάρρυνσης» θα μπορούσαν να εφαρμοστούν από τον Οργανισμό Διαχείρισης Πάρκων χωρίς να μετριασθεί η ικανοποίηση των επισκεπτών και χωρίς να αμαυρωθεί η εικόνα του πάρκου;

Ο Kolter (1971) εισάγει τον όρο «δημιουργικό demarketing» ορίζοντάς το ως «εκείνο το χαρακτηριστικό του marketing που έχει σχέση με την αποθάρρυνση των πελατών (επισκεπτών, χρηστών) ή μέρους αυτών σε πρόσκαιρη ή μόνιμη βάση, εφαρμόζοντας τα κλασσικά εργαλεία του marketing αλλά αντίστροφα.»

Ο Kolter (1971) ορίζει τρεις τύπους demarketing:

1. Γενικό demarketing, όταν ο Οργανισμός θέλει να συρρικνώσει το επίπεδο της γενικής ζήτησης.
2. Επιλεκτικό demarketing, όταν θέλει να αποθαρρύνει τη ζήτηση που προέρχεται από συγκεκριμένη κατηγορία πελατών και
3. Φαινομενικό demarketing, όταν η προσπάθεια για αποθάρρυνση είναι ένα τέχνασμα για αύξηση της ζήτησης.

Ο Groff (1998) προτείνει εφαρμογή του demarketing σε καταστάσεις:

- α) Ακανόνιστης ζήτησης (εποχιακή, υπερζήτηση μιας μόνο υπηρεσίας)
- β) Μεγάλης ζήτησης (οι υπηρεσίες και το περιβάλλον αγγίζουν τα όρια αντοχής)
- γ) Υπερ-ζήτησης (η ζήτηση γίνεται μεγαλύτερη από ότι ο Οργανισμός και το πάρκο μπορούν να αντέξουν, εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων, συνωστισμός, μείωση της ικανοποίησης των επισκεπτών) και
- δ) «Ανθυγιεινή» ζήτηση (καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, των εγκαταστάσεων, βανδαλισμοί, γκράφιτι, κυκλοφορία οχημάτων εκτός ελέγχου, αλκοολισμός, ναρκωτικά, σκουπίδια).

Οι διευθύνοντες λοιπόν, όταν έρθουν αντιμέτωποι με τέτοιες ανεπιθύμητες καταστάσεις πρέπει, κατά τον Groff (1998), να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα demarketing, όπως επιβολή «δελτίου» σε υπερδημοφιλείς δραστηριότητες (π.χ. rafting στον ποταμό του Κολοράντο), μείωση των διαφημιστικών καμπανιών, αύξηση των τελών εισόδου, αδειών χρήσης, δημιουργία λιστών προτεραιότητας αφίξεων, χορήγηση εναλλακτικών

προγραμμάτων και τοποθεσιών, επιβολή αυστηρών κυρώσεων για βανδαλισμούς, γκράφιτι και σκουπίδια με καμπάνιες οικολογικής παιδείας στο ράδιο και στην τηλεόραση.

Όλα όμως τα παραπάνω μέτρα θα πρέπει να μην επηρεάζουν αρνητικά την ικανοποίηση των επισκεπτών και τις αναψυχικές εμπειρίες τους που είναι εξάλλου και το ζητούμενο στα πάρκα.

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω είναι φανερά τα οφέλη της δημιουργίας και συντήρησης των πάρκων. Πέρα από τις ατομικές προσπάθειες και το φιλότιμο του καθενός χρήστη των πάρκων, η βοήθεια της Δημοτικής Αρχής καθώς και των τοπικών κοινωνιών είναι επιπλέον σημαντική για τη βέλτιστη λειτουργία των πάρκων στις πόλεις. Εξάλλου, όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή, κατά τον Jones R. (2002) «...αν θέλεις να χτίσεις μία πετυχημένη τοπική κοινωνία, άρχισε με το πάρκο της.»

Η συνεχής και αυξανόμενη έλλειψη πόρων και η οικονομική κρίση οδηγεί τα πάρκα σε εγκατάλειψη και μαρασμό. Υπάρχει άραγε κάποια δελεαστική πρόταση για διέξοδο; Κατά τον ο Jones R. (2002) η πρόταση αυτή υπάρχει και βρίσκεται στην εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στη διαχείριση των πάρκων. Η δημιουργία ομάδων «φίλων του πάρκου» που θα δρουν ως εθελοντές, είναι κατά τον ερευνητή καθοριστικής σημασίας για τη διάσωση και αναβάθμιση των πάρκων. Οι Δημοτικές Αρχές θα πρέπει να δώσουν όραμα και πρωτοβουλίες στις τοπικές κοινωνίες και να τις εμπλέκουν στη λήψη των αποφάσεων που τις αφορούν. Το σύνθημα «το πάρκο ανήκει σε όλους» πρέπει να παρακινήσει όλα τα κοινωνικά στρώματα να επανέλθουν στο πάρκο το οποίο, είτε για λόγους ασφάλειας, είτε γιατί η υποβάθμιση και η εγκατάλειψη των εγκαταστάσεων ήταν εμφανής, το είχαν παραμελήσει.

Ο Jones R. (2002) ερεύνησε τη λύση της εμπλοκής της τοπικής κοινωνίας στη διαχείριση των πάρκων μελετώντας την επιτυχημένη δραστηριοποίηση οχτώ εθελοντικών ομάδων σε δύο δήμους της Αγγλίας. Ο στόχος ήταν η προσέλκυση στο πάρκο όλων των παθητικών και ενεργητικών χρηστών του, όπως μικρά παιδιά, έφηβους, μητέρες με τα παιδιά τους, ηλικιωμένων, περιπατητών, αθλητών, εραστών της φύσης ή απλά εκείνων που ψάχνουν για λίγη ηρεμία. Το σλόγκαν «χρησιμοποίησέ το ή αλλιώς το χάνεις» αποτέλεσε δελεαστική πρόταση «πειρασμό» για την τοπική κοινωνία ώστε να επανακεντρίσει το ενδιαφέρον της και να πάρει στα χέρια της τις τύχες του πάρκου.

Η διαδικασία εμπλοκής των εθελοντικών ομάδων, περιελάμβανε δύο τομείς εργασίας: α) Ασφαλείς συνθήκες, δηλαδή εποπτεία-αστυνόμευση με την μόνιμη παρουσία ενός κηπουρού και τη δημιουργία ομάδων επίβλεψης του πάρκου, όπως και τη λήψη φωτογραφιών και βίντεο εκείνων που κάνουν καταστροφές. Η ευαισθητοποίηση νέων ανθρώπων φέρνοντάς τους μέσα στο πάρκο και διδάσκοντάς τους να λειτουργούν σε πνεύμα φιλίας, εκπαίδευσης και συμμετοχής.

β) Βελτίωση εγκαταστάσεων η οποία μπορεί να επιτευχθεί με εξασφάλιση πόρων από διαφημίσεις, χορηγίες και οργάνωση εκδηλώσεων μικρής και μεγάλης κλίμακας, όπως αναφέρθηκε και πριν από τους Mowen A και Frankeberger S. (2000). Η έρευνα έδειξε ότι όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν εφόσον η «δέσμευση» μεταξύ των μελών των εθελοντικών ομάδων είναι το στοιχείο που τις χαρακτηρίζει.

Η ικανοποίηση των χρηστών ενός πάρκου, αν και είναι απαραίτητη δεν αποτελεί επαρκή δείκτη για την επιτυχία του πάρκου και των διάφορων αναψυχικών Οργανισμών, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Πολλοί από τους φορολογούμενους δεν επισκέπτονται συχνά τα πάρκα, όπως διαπιστώθηκε και παραπάνω με την έρευνα των Scott D. και Munson W. (2000) και για αυτό συχνά αναρωτιούνται γιατί πρέπει να πληρώνουν για αυτές τις υπηρεσίες. Είναι λοιπόν σημαντικό να υπάρχει υποστήριξη πριν υποβληθούν φόροι αλλά και για να εξασφαλισθούν δωρεές και επιχορηγήσεις.

Η δημιουργία πάρκων παίζει σημαντικό ρόλο και στην ανάπτυξη εταιρειών και επιχειρήσεων σε μία κοινότητα. Τα μητροπολιτικά πάρκα θεωρούνται ως σημαντικά στοιχεία ποιότητας ζωής και για αυτό πολλοί αντιπρόσωποι εταιρειών τα θεωρούν απαραίτητα και σημαντικά στο να έλκουν υψηλού επιπέδου μόρφωσης υπαλλήλους. Ο αποφασιστικός παράγοντας που καθορίζει που θα εργαστούν τα άτομα αυτά είναι πολύ συχνά η ποιότητα ζωής της γεωγραφικής περιοχής γύρω από την επιχείρηση. Το μέγεθος των πάρκων και οι υπηρεσίες που αυτά προσφέρουν αναφέρθηκαν ως οι κυριότεροι λόγοι μεταφοράς, εξάπλωσης ή δημιουργίας 174 επιχειρήσεων στο Κολοράντο των Ηνωμένων Πολιτειών.

Επομένως, είναι φανερό ότι τα πάρκα και οι εντός αυτών δημιουργικές υπηρεσίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή τοποθέτησης μιας επιχείρησης. Στόχος των πρακτορείων πρέπει να είναι η αναγνώριση των υπηρεσιών και των εγκαταστάσεων που επιζητούν οι επιχειρήσεις καθώς έτσι θα συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη της εκάστοτε κοινότητας.

Σε ορισμένα πάρκα όπως το νέο Whats' up park στη Θεσσαλονίκη αναγνωρίστηκε αμέσως η σημασία που έχουν για τον τουρισμό. Άρα η

επανατοποθέτηση των φορέων διαχείρισης μπορεί να γίνει με την ανάπτυξη πακέτων υπηρεσιών για τους επισκέπτες το οποίο θα παρέχει μέσο μεταφοράς, ξενοδοχείο, εστιατόριο και θα προσφέρει μία οικονομική τιμή για όλη αυτή την εμπειρία. Είναι σημαντικό ότι το πάρκο αυτό συνορεύει με τις βυζαντινές αρχαιότητες της πόλης της Θεσσαλονίκης, όπως επίσης και με πολιτιστικά συγκροτήματα με ξενοδοχεία και με τουριστικές διαδρομές με τα συμφέροντα οικονομικά αστικά λεωφορεία. Στοχεύοντας σε ομάδες εκτός της ντόπιας κοινότητας (π.χ. εκδρομές σχολείων ΚΑΠΗ) τέτοια πακέτων υπηρεσιών μπορούν να αναδείξουν τον Οργανισμό Διαχείρισης (Δήμο κλπ.) και τη συνεισφορά του στον τουρισμό και στην οικονομική ανάπτυξη. Αυτό μπορεί ταυτόχρονα να έχει όφελος για τους φορολογούμενους, καθώς δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και τα έσοδα μένουν στην τοπική κοινωνία.

Προτάσεις

Οι διάφοροι αναψυχικοί οργανισμοί θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους και αυτό μπορεί να γίνει με τη βοήθεια τριών τακτικών οι οποίες εφαρμόζονται ταυτόχρονα. Η πρώτη είναι η α) πραγματική επανατοποθέτηση σε αυτό που κάνουν οι οργανισμοί, η δεύτερη β) η ανταγωνιστική επανατοποθέτηση και τέλος γ) η ψυχολογική επανατοποθέτηση. Οι οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για την αναψυχή στα πάρκα μπορούν να επαναπροσδιορίσουν τον κύριο ρόλο τους στην οικονομική ανάπτυξη όπως για παράδειγμα να έλκουν τουρίστες, επιχειρήσεις και συνταξιούχους ή να εξαπλώνουν την αγορά εξοπλισμού και να βοηθούν στην εξάλειψη κοινωνικών προβλημάτων όπως το έγκλημα, η ανεργία, η μείωση του άγχους.

Προτείνεται περισσότερη έρευνα, δημοσιοποίηση προβλημάτων και ενεργοποίηση πολιτών και υπηρεσιών στους αρμόδιους δήμους. Βεβαίως πρακτική εφαρμογή των νόμων στα αστικά πάρκα των πόλεων. Επίσης προστασία του πράσινου και ανάδειξη από ομάδες «φίλων του πάρκου» π.χ. green guerillas.org, πράσινο μέτωπο κ. α., οι οποίοι χρησιμοποιούν ένα μοναδικό μίγμα από τεχνογνωσία, εκπαίδευση οργανωτικές δεξιότητες και επικοινωνία για να διορθώσουν και να αναδείξουν το πράσινο στη γειτονιά τους και όχι μόνο.

Ενίσχυση των προσπαθειών των μαθητών διαφόρων σχολείων για την υιοθέτηση των πάρκων από τις γειτονιές και τα σχολικά συγκροτήματα μέσω εργασιών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Συμμετοχή στα κοινά (π.χ. καμπάνιες τηλεοπτικών δικτύων, δήμων) και εθελοντισμός είναι οι μόνες πρακτικές που σε περιόδους

οικονομικής κρίσης παραμένουν στην υπηρεσία του πολίτη και της εναπομένουσας υπαίθρου.

Επίλογος

Το πάρκο αποτελεί μέρος ξεκούρασης, χαλάρωσης, άσκησης, συνάντησης και διαφυγής από τις καθημερινές υποχρεώσεις. Για ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων, όπως οι ηλικιωμένοι, οι μειονότητες ή άνθρωποι με χαμηλό εισόδημα, δε χρησιμοποιούν τα πάρκα όσο συχνά θα έπρεπε. Στόχος λοιπόν των Δημοτικών Αρχών και των αρμόδιων φορέων διαχείρισης των πάρκων είναι όχι μόνο η δημιουργία περισσότερων πάρκων ή η αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων αλλά και η προσάρμοση των υπηρεσιών των πάρκων, όπως χαμηλό εισιτήριο εισόδου ή η ύπαρξη μεγαλύτερης αστυνόμευσης ή πιο εύκολη πρόσβαση σε αυτά ώστε να προσελκύουν όλες τις κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες μιας κοινότητας.

Από όλα τα παραπάνω φαίνεται ξεκάθαρα ο ζωτικός ρόλος των πάρκων στη ζωή μιας πόλης. Χρειάζεται επομένως μία πολιτική ανάπτυξης των πόλεων, που θα σέβεται το φυσικό και μη δομημένο περιβάλλον με στόχο την προστασία και την ανάδειξη των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος. Μια τέτοια πολιτική θα πρέπει να περιλαμβάνει τη δημιουργία και την διαμόρφωση χώρων πρασίνου οι οποίοι όμως πρέπει να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο φυσικοί και λιγότερο τεχνητοί (όπως γκαζόν), τις δενδροφυτεύσεις κεντρικών δρόμων και πλατειών, την μείωση του ποσοστού κάλυψης των οικοδομικών τετραγώνων, έτσι ώστε να μένει ελεύθερος χώρος για διαμόρφωση κήπων, την απαγόρευση εισόδου των αυτοκινήτων σε άλση και πάρκα, την προστασία των περαστικών δασών και την ενθάρρυνση των δυνατοτήτων δημιουργίας μικρών περιοχών φυσικής βλάστησης μέσα στις πόλεις από τους ιδιώτες. Μόνο έτσι θα εξασφαλιστούν καλύτερες συνθήκες και ποιότητα ζωής για τους κατοίκους των σύγχρονων πόλεων και καλύτερη αισθητική, ενώ θα διατηρήσουμε και θα προστατεύσουμε το αστικό μικροκλίμα. Σημαντικές λέξεις-κλειδιά σε αυτήν την πολιτική πρέπει να είναι ο σωστός χωροταξικός, πολεοδομικός και περιβαλλοντικός σχεδιασμός καθώς και η δίκαιη κατανομή στο χώρο των χώρων πρασίνου και των πάρκων (Πατρώνης, 2009).

Βιβλιογραφία

Crompton, J. L. (1999) Financing and Acquiring Park and Recreation Resources. Champaign, IL: Human Kinetics, 111-120.

Crompton, J. L. (1999) Financing and Acquiring Park and Recreation Resources. Champaign, IL: Human Kinetics, 204-207.

Cunningham, C. J. & Jones, M. A. (2000). How a Community Uses Its Parks: A Case Study of Ipswich, Queensland, Australia. Leisure/Loisir, 24 (3-4), 233-253.

Duncan, M. (1991). Back to our radical roots. Recreation and leisure: Issues in an era of change, 3, 331-338.

Gobster, P. H. (2002). Managing Urban Parks for a Racially and Ethically Diverse Clientele. Leisure Sciences, 24, 143-159.

Groff, C. (1998). Demarketing in Park and Recreation Management. Managing Leisure, 3, 128-135.

Jones, R. (2002). Enticement: The Role of Community Involvement in the Management of Urban Parks. Managing Leisure, 7, 18-32.

Kolter, P. (1982). Demarketing, yes demarketing. Harvard Business Review, 12, 34-41.

Mowen, A. J. & Frankeberger, S. (2000). Public Preferences for Park and Recreation Sponsorships. Leisure/Loisir, 24 (3-4), 187-205.

Payne, L. L., Mowen, A. J. & Oersega-Smith, E. (2002). An Examination of Park Preferences and Behaviours Among Urban Residents: The Role of Residential Location, Race and Age. Leisure Sciences, 24, 181-198.

Scott, D. & Munson W. (2000). Perceived Constraints to Park Usage Among Individuals With Low Incomes. Managing Leisure, 5, 79-95.

Tinsley, H. E. A., Tinsley, D. J. & Croskeys, C. E. (2002). Park Usage, Social Milieu and Psychosocial Benefits of Park Use Reported by Older Urban Park Users from Four Ethnic Groups. Leisure Sciences, 24, 199-218.

Πατρώνης, Γ.(2009). Οικολογική εφημερίδα Πάτρας, ηλεκτρονικό έντυπο <http://www.oikipa.gr/index/index.php?>,

Ιστοσελίδες

http://www.itr.si/javno/youth_farm/el/non-agric-activities5.html#1.3

<http://www.oikipa.gr/index/index.php?>, Πατρώνης, Γ.

<http://www.woodisland.gr/psychologia.html>